

**Wyrok Sądu Najwyższego  
z dnia 15 stycznia 1931 r.  
sygn. akt II 3 K 1023/30**

- 1) Postanowienie sądu, zapadłe na skutek sprzeciwu jednej z stron, powinno być uzasadnione przez podanie konkretnych powodów, a nie tylko przez samo powołanie się na podstawę prawną.**
- 2) W myśl art. 110 ust. c k.p.k. nie składają przysięgi osoby podejrzane o udział w czynie, będącym przedmiotem postępowania lub o działalność przestępstwa pozostającą w ścisłym związku z działaniem oskarżonego.**
- 3) Strony mają prawo złożyć wniosek o przeprowadzenie na rozprawie dowodu, który nie znalazł się w akcie oskarżenia, jednakże sąd nie jest tym wnioskiem związany i może go odrzucić, jeśli na podstawie okoliczności sprawy dojdzie do przekonania, że okoliczności, które miałyby być stwierdzone zawnioskowanymi dowodami, nie mogą mieć wpływu na treść wyroku.**
- 4) Przysięgłym należy zadać osobne pytanie główne co do każdego czynu, gdy jest kilku oskarżonych lub gdy oskarżonemu zarzuca się kilka czynów.**
- 5) Przysięgłym należy zadać pytanie ewentualne, gdy z przewodu sądowego wynika możliwość uznania oskarżonego winnym innych przestępstw, aniżeli tych, które były objęte pytaniem głównym co do winy.**

Sąd Najwyższy w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sądu Najwyższego Stan. Wyrobek

Sędziowie Sądu Najwyższego: Wład. Mayer (sprawozdawca)

J. Dworzak

przy udziale prokuratora Sądu Najwyższego T. Piskozubowskiego

jako protokółanta aplikanta sądowego S. Gorona

na rozprawie kasacyjnej 15 stycznia 1931 r.

w sprawie Jana Kaczmarzyka

oskarżonych z §§ 134, 135 ust. II, 140, 152, 155 pkt a i b, 156 pkt b, 431 u.k.<sup>1</sup> oraz z §§ 32 i 36 patentu o broni<sup>2</sup>

po rozpoznaniu kasacji oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie jako sądu przysięgłych z dnia 19 września 1930 r., sygn. akt IV 1 K 243/30

<sup>1</sup> Austriacka ustawa karna z dnia 27 maja 1852 r., Dz.U.P. z 1852 r., poz. 117.

<sup>2</sup> Austriacki patent cesarski z dnia 24 października 1852 r. o wyrobie, posiadaniu i noszeniu broni, tudzież handlu bronią i jej przewozie, Dz.U.P. 1852 poz. 223.

na mocy art. 512 i 575 k.p.k.<sup>3</sup> oraz art. 68 przepisów tymczasowych o kosztach sądowych<sup>4</sup> kasację oskarżonego Jana Kaczmarczyka oddała i zwalnia go od ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego oraz od opłaty sądowej w Sądzie Najwyższym.

### Uzasadnienie

Oskarżony Kaczmarczyk złożył kasację od wyroku sądu okręgowego jako trybunału przysięgłych w Krakowie z 19 września 1930 r., sygn. akt IV 1 K 243/30, którym uznano go winnym zbrodni z §§ 134, 135 ust. II u.k., zbrodni z § 134 u.k., zbrodni z § 140 u.k., zbrodni z §§ 8, 134 u.k., zbrodni z §§ 152, 155, 158 u.k. i przekroczenia z §§ 32, 36 patentu o broni i skazano na karę śmierci przez powieszenie.

W złożonym wywodzie kasacji oskarżony żąda uchylecia zaskarżonego wyroku, twierdząc, że w tok przewodu sądowego obrażono przepisy postępowania sądowego (art. 494 pkt b k.p.k.), a odnośne uchybienia mogły wywrzeć wpływ na treść wyroku (art. 498 k.p.k.) i to przez:

- 1) nie zaprzysiężenie wbrew wnioskowi obrony na rozprawie głównej świadka Bolesława Netwinki (obraza art. 108 i 110 k.p.k.) i to z obrazą art. 49 k.p.k., ponieważ sąd w powyższym kierunku postanowienia swego nie uzasadnił;
- 2) odmówienie wnioskowi obrony o dodatkowe przesłuchanie świadka Netwinki na okoliczność, że rewolwer hiszpański nabył oskarżony od Korpaka dopiero po fakcie postrzelenia posterunkowego Cielucha a więc już po dniu rabunku w Ciechani;
- 3) odmówienie wnioskowi obrony o przesłuchanie świadków: Kaduli, Chyli, Korpaka i Zalasowej, dwóch pierwszych na okoliczność, kto dokonał czynu u Piotrowskich a dwóch ostatnich celem stwierdzenia prawidłowości twierdzeń oskarżonego co do posiadanej przez niego broni (rewolweru);
- 4) odmówienie wnioskowi obrony o rozdzielenie pierwszego pytania głównego celem postawienia przysięgłym odrębnych pytań i to jednego w kierunku morderstwa na osobie ks. Daniela Piroga, drugiego na osobie Marji Pirożanki, przez co obrażono przepis art. 413 k.p.k.;
- 5) nieuwzględnienie wniosku obrony o postawienie przysięgłym pytań ewentualnych i to na wypadek zaprzeczenia pierwszego pytania głównego w kierunku zbrodni rabunku a na wypadek zaprzeczenia drugiego pytania głównego w kierunku pomocy z § 5 u.k. w zbrodni morderstwa, ewentualnie w kierunku zbrodni zabójstwa, czym obrażony został przepis art. 416 k.p.k.;

---

<sup>3</sup> Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 1928 nr 33 poz. 313.

<sup>4</sup> Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 marca 1924 r. w przedmiocie ogłoszenia przepisów tymczasowych o kosztach sądowych, Dz.U. 1924 nr 28 poz. 284.

- 6) odmówienie wniosкови obrony o rozdzielenie szóstego pytania głównego i postawienie przysięgłym dwóch odrębnych pytań i to jednego w kierunku zbrodni z § 152, 155 pkt a i b u.k. a drugiego z powodu surowszej kwalifikacji w kierunku zbrodni z §§ 152, 156 pkt b u.k. przez co obrażono przepis art. 413 k.p.k.

[Sąd Najwyższy zważył, co następuje:]

Powyższe zarzuty kasacji oskarżonego są nieuzasadnione. Aczkolwiek nie można odmówić słuszności zarzutowi kasacji co do uchybienia procesowego przez obrazę art. 49 § 2 k.p.k., gdyż w myśl przepisu tego artykułu sąd winien jest swe postanowienie – jeżeli zapadło wskutek sprzeciwu jednej ze stron – uzasadnić i to przez przytoczenie konkretnych powodów, a za takie nie może uchodzić żadną miarą zwykłe powołanie się na art. 110 pkt c k.p.k., to jednak uchybienie to, nie wymienione w art. 497 k.p.k., jest wśród danych okoliczności sprawy uchybieniem całkowicie formalnym i uchylenia wyroku spowodować nie może, zwłaszcza, że nieodebranie przysięgi od świadka Bolesława Netwinki przedstawia się na podstawie aktów sprawy jako faktyczne i prawnie uzasadnione w przepisie art. 110 pkt c k.p.k.

W myśl powyższego przepisu nie składają przysięgi osoby podejrzane o udział w czynie, będącym przedmiotem postępowania lub o działalność przestępstwa pozostającą w ścisłym związku z działaniem oskarżonego.

W danym wypadku przeciw świadkowi Netwince toczyły się łącznie z oskarżonym dochodzenia karne o współudział w zbrodniach zarzuconych oskarżonemu (k. 252); i przeciw temu świadkowi toczyły się w czasie rozprawy głównej przeciw Kaczmarczykowi dalsze dochodzenia karne o czyny karygodne, dokonane razem z oskarżonym i zabitym bandytą Zielińskim, z którymi Netwinka współdziałał w przestępstwach od początku października 1929 r. i był obecny razem z oskarżonym na miejscu zamordowania śp. posterunkowego Czopka (k. 81).

Z tych powodów jest całkiem uzasadnione podejrzenie, że działalność świadka Netwinki w zająsci z śp. Czopkiem pozostawała w ścisłym związku z działalnością oskarżonego, niezależnie od innych faktów, stwierdzających ten związek i wykazujących, że oskarżony i współnik jego Zieliński nie mieli przed świadkiem Netwinką żadnych tajemnic i posługiwali się nim w całym szeregu wypraw zbrodniczych.

Na tej podstawie trybunał sądu przysięgłych słusznie zarządził przesłuchanie świadka Netwinki bez przysięgi a nie odebrawszy od tego świadka przysięgi mimo sprzeciwu ze strony oskarżonego nie obraził przez to ani art. 108 ani też art. 110 k.p.k. i w powyższym kierunku zarzut kasacji nie jest uzasadniony.

W myśl art. 295 k.p.k. stronom służy niewątpliwie prawo domagania się przeprowadzenia na rozprawie także i innych dowodów, prócz wskazanych w akcie oskarżenia. Jednakże w przepisach kodeksu postępowania karnego brak jest postanowienia, który by stanowiło, że sąd jest wnioskami dowodowymi stron

bezwzględnie wiązany. Przeciwnie sąd jest w prawie na zasadzie art. 297 k.p.k. odmówić wnioskowi dowodowemu, jeśli na podstawie okoliczności sprawy dojdzie do przekonania, że okoliczności, które miałyby być stwierdzone zaofiarowanymi dowodami, nie mogą mieć wpływu na treść wyroku.

Otóż przewodniczący zgodnie z przepisem art. 306 k.p.k. wniosek oskarżonego o ponowienie dowodu ze świadka Netwinki i o dopuszczenie dowodu ze świadków: Kaduli, Chyli, Karpaka i Zalasowej poddał rozpoznaniu trybunału i trybunał swe postanowienie w powyższym kierunku uzasadnił w myśl art. 49 § 2 k.p.k., uważając okoliczności, które miałyby być stwierdzone dodatkowym przesłuchaniem świadka Netwinki i świadkami N. Korpakiem i N. Zalasową, za już wyjaśnioną zeznaniami powyższego świadka Netwinki, poprzednio złożonymi, zaś okoliczność, kto dokonał czynu u Piotrowskich, co mieliby stwierdzić świadkowie Kadula i Chyla, za wykazaną przeprowadzonymi już dowodami, uważając niezależnie od tego tezę dowodową o treści: „kto dokonał czynu u Piotrowskich” za sprzeczną z przepisem art. 295 § 2 k.p.k.

W ten więc sposób trybunał przysięgłych na podstawie swego przekonania uznał, że zaofiarowane przez oskarżonego dowody są niecelowe, gdyż nie mogą wywrzeć wpływu na treść wyroku (art. 297 k.p.k.).

Skoro zatem trybunał przysięgłych odmówił dopuszczenia dalszych dowodów na zasadzie art. 297 k.p.k. i to swoje postanowienie odmowne uzasadnił w myśl art. 49 § 2 k.p.k. brak jest właściwie już z tych powodów wszelkich danych do przyjęcia, że zaszło tu uchybienie procesowe, a w szczególności, że w toku przewodu sądowego obrażono przepisy art. 295 i 302 k.p.k.

Przystępując do rozważenia pytania, czy trybunał sądu przysięgłych, wydając zaskarżone postanowienie, nie dopuścił się w treści swego orzeczenia błędu prawnego, co zachodziłoby, gdyby ze stanu sprawy wynikało, że wnioski obrony były uzasadnione a sąd przez odmowę obraził przepis art. 297 k.p.k., gdyż błędnie uznał zaofiarowane dowody jako nie mogące mieć wpływu na treść wyroku, Sąd Najwyższy zauważa co następuje:

Oskarżony żądał ponowienia dowodów ze świadka Netwinki i dopuszczenia dowodu ze świadka Korpaka i Zalasowej celem stwierdzenia, że rewolwer hiszpański nabył oskarżony u Korpaka dopiero po fakcie postrzelenia posterunkowego Cielucha a więc już po dniu rozbójniczego morderstwa w Ciechani, co zdaniem wywodów kasacji wykluczałoby użycie tej broni w zamordowaniu ks. Piroga w Ciechani (22 sierpnia 1929 r.).

Otóż, jak wynika ze stanu sprawy, trybunał przysięgłych mając na uwadze ogół okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego (art. 358 k.p.k.) a mianowicie zeznania samego oskarżonego w dochodzeniach, że przy poznaniu się z bandytą Zielińskim, co miało miejsce na czas jakiś przed zajściem, w Ciechani, otrzymał od Zielińskiego rewolwer większy (hiszpański Zulaica), zeznania Netwinki (k. 19), że obaj, tj. oskarżony i Zieliński mieli rewolwery i że u oskarżonego widział wielki rewolwer, który oskarżony zawsze nosił za pasem, dalej zeznania

współoskarżonej Marii Sowy, stwierdzającej, że podczas wyprawy do Ciechani widziała u Zielińskiego i u oskarżonego rewolwery a wreszcie i wynik ekspertyzy znawcy Jastrzębskiego, stwierdzający, że w napadzie rabunkowym w Ciechani użyty był rewolwer hiszpański zakwestionowany u oskarżonego, - mógł w tym stanie rzeczy słusznie i zasadnie uznać i to na podstawie powyższych danych ocenionych według swego swobodnego przekonania (art. 10 k.p.k.), że zaofiarowane przez oskarżonego dowody przedstawiają się jako zupełnie zbędne, niecelowe i jako wobec ujawnionych już okoliczności nie mogące wywrzeć wpływu na treść wyroku, zwłaszcza że, co najważniejsze, zeznania świadka Netwinki już złożone w czasie rozprawy w tej materii poszły znacznie dalej, niż dowodowy wniosek oskarżonego i wypadły dla oskarżonego znacznie korzystniej, niż to zeznać mieli zaofiarowani przez oskarżonego świadkowie (Korpaki i Zalasowa).

Według złożonych bowiem już przez Netwinkę zeznań oskarżony miał zamienić się z Zielińskim na rewolwery na plantach w dniu postrzelenia posterunkowego Stereckiego a więc w dniu 18 października 1929 r., gdy tymczasem postrzelenie posterunkowego Cielucha miało miejsce w nocy z 9 na 10 października 1929 r.

Trybunał słusznie mógł uznać dalsze badanie tej kwestii za nieistotne dla sprawy także z uwagi na stwierdzone ekspertyzą fakty a mianowicie, że na miejscu mordu w Ciechnowie oddano strzały z dwóch rewolwerów, z których jeden był rewolwerem dużym hiszpańskim, zakwestionowanym następnie u oskarżonego, czego by zmienić już w niczym nie mogła sprawa zmiany rewolwerów między oskarżonym i Zielińskim (co zresztą mogło mieć miejsce nie jeden raz) ani też sprawa rewolweru Korpaka, wobec wyjaśnień samego oskarżonego, że znaleziony przy nim rewolwer hiszpański otrzymał od Zielińskiego.

Te same powody przemawiają również za słusznością i trafnością odmowy trybunału dopuszczenia zaofiarowanych dowodów ze świadków Kaduli i Chyli na stwierdzenie „kto dokonał czynu u Piotrowskich”. Trybunał zupełnie zasadnie mógł uważać te dowody za bezprzedmiotowe, zmierzające jedynie do niepotrzebnego przedłużania przewodu sądowego i uznać, że dowody te nie mogłyby mieć wpływu żadnego na treść wyroku, bo nie mogłyby zmienić opartego na swobodnej ocenie przeprowadzonych dowodów przekonania sędziowskiego, skoro udział oskarżonego w zbrodni dokonanej na szkodę Piotrowskich został pozytywnie stwierdzony zeznaniami świadka Katarzyny Piotrowskiej, - która tak w dochodzeniach, jak i na rozprawie, rozpoznała w oskarżonym jednego ze sprawców zbrodni a zeznania te znalazły swe poparcie także i w zeznaniach Pawła i Piotra Piotrowskich, pośrednio zaś także w zeznaniach Bronisławy i Jadwigi Chylówny. Ponadto jednak zaznaczyć należy, że art. 295 i nast. k.p.k. wymagają konkretnych wniosków dowodowych tj. wskazania określonych dowodów na stwierdzenie określonych okoliczności.

Dlatego też wniosek oskarżonego zgłoszony w formie pytania: „kto dokonał czynu u Piotrowskich” nie może być w ogóle uznany za wniosek dowodowy w rozumieniu art. 295 k.p.k., więc także i z tego powodu wniosek ten mógł być słusznie

przez Trybunał Przysięgłych nieuwzględniony. W ten więc sposób wobec wyników postępowania dowodowego, wywody kasacji nie wykazały uchybienia procesowego i nie dowiodły niesłuszności odmownego postanowienia Sądu i w powyższym kierunku podniesiony zarzut uchybienia procesowego jest w całości nieuzasadniony.

Również nieuzasadniony jest zarzut obrazy art. 412 k.p.k. przez nierozdzielenie pierwszego pytania głównego na dwa w kierunku morderstwa na osobie ks. Daniela Piroga i morderstwa na osobie Marii Pirożanki. Z treści tego przepisu wynika, że przysięgłym należy zadać osobne pytanie co do każdego czynu, gdy jest kilku oskarżonych lub gdy oskarżonemu zarzuca się kilka czynów. W danym wypadku przedmiotem pierwszego pytania głównego był tylko jeden oskarżony i tylko jeden czyn skwalifikowany w myśl § 2 art. 405 k.p.k. zgodnie z zarzutem aktu oskarżenia jako morderstwo rozbójnicze, popełnione wspólnie z Zielińskim na osobie ks. Daniela Piroga i Marii Pirożanki, które z uwagi na wspólną wolę sprawców skierowaną do popełnienia jednego przestępstwa mimo różnorodnych działań przestępnych przedstawia się jako jeden samoistny czyn oskarżonego.

Tak samo nie można dopatrzeć się obrazy art., 413 k.p.k. w nierozdzieleniu szóstego pytania głównego co do winy oskarżonego na dwa odrębne pytania i to w kierunku zbrodni z §§ 152, 155 pkt a i b u.k. a drugiego w kierunku zbrodni z §§ 152, 156 pkt b u.k. Z brzmienia art. 414 k.p.k. wynika, że przewidziane tam rozdzielenie pytań następuje tylko w razie potrzeby, że zatem należy to od uznania trybunału. W danym wypadku potrzeby umieszczenia w odrębnym pytaniu okoliczności, uzasadniającej stosowanie surowszego wymiaru kary wedle § 156 pkt b u.k., nie było; przysięgli mogli okoliczność tę zaprzeczyć przez wyłączenie jej z pytania co do winy w myśl art. 429 k.p.k.

Złączenie tych pytań nie mogło więc stanowić przeszkody do głosowania przysięgłych i dania odpowiedzi i dlatego obrazy art. 413 k.p.k. nie stanowi.

W końcu nie zachodzi również obraza przepisów postępowania sądowego przez niepostawienie przysięgłym pytań ewentualnych (art. 416 k.p.k.) w kierunku zbrodni rabunku i w kierunku pomocy (§ 5 u.k.) w zbrodni morderstwa, ewentualnie zabójstwa na wypadek zaprzeczenia pierwszego pytania głównego i drugiego pytania głównego.

Do postawienia takich pytań trybunał nie miał obowiązku, albowiem z przewodu nie wynikała możliwość uznania oskarżonego winnym innych przestępstw, aniżeli tych, które były objęte pierwszym i drugim pytaniem głównym co do winy.

Oskarżony co do morderstwa posterunkowego Czopka wypierał się w ogóle winy, zatem postawienie pytania ewentualnego, jak tego żądała obrona oskarżonego, w kierunku pomocy z § 5 u.k. w zbrodni morderstwa ewentualnie w kierunku zbrodni zabójstwa, co do której musiałoby być wykazane po stronie oskarżonego działanie pomocnicze czy to przez udział fizyczny czy duchowy, nie znajdowało w wynikach przewodu sądowego w ogóle żadnego oparcia.

Tak samo w wynikach przewodu sądowego nie znajdowała oparcia możliwość uznania oskarżonego winnym zbrodni rabunku na szkodę Pirogów w Cicheni,

albowiem okoliczności ujawnione w toku przewodu sądowego, jak udanie się oskarżonego i Zielińskiego na plebanię do Cicheni z rewolwerami, wtargnięcie do pokoju po przybyciu na miejsce z rewolwerami w rękach, oddanie pięć po sobie bezpośrednio następujących strzałów do leżącego w łóżku i pogrążonego w śnie ks. Piroga, w połączeniu z przyznaniem się oskarżonego przed świadkiem Piekarem do oddania kilku strzałów do Marii Pierożanki, gdy ta wbiegła do pokoju – i łącznie z ekspertyzą, według której 10 łusek znalezionych na miejscu morderstwa, zostało wystrzelonych z dwóch różnych rewolwerów, z których jeden był typu hiszpańskiego Zulaica, - wskazywały niedwuznacznie na zbrodniczy zamiar oskarżonego w kierunku rozbójniczego morderstwa i wykluczały możliwość przyjęcia innej kwalifikacji czynu oskarżonego i uznania go winnym tylko zbrodni rabunku.

Dlatego też trybunał przy ocenie prawnej czynów oskarżonego nie mógł oczywiście uwzględnić tylko okoliczności twierdzonej przez oskarżonego a pominąć inne, ujawnione w toku przewodu sądowego, zwłaszcza, gdy te dalsze okoliczności, wynikające z całego szeregu pozytywnych faktów w przeciwieństwie do gołosłownego twierdzenia oskarżonego nadawały czynem oskarżonego karygodnym, zupełnie inny charakter.

W tym stanie rzeczy odmowne postanowienie trybunału co do postawienia przysięgłym pytań ewentualnych, w myśl art. 49 § 2 k.p.k. uzasadnione a powzięte na zasadzie art. 416 k.p.k., jest słuszne i trafne i żadnego uchybienia procesowego nie wykazuje.

Z powyższych powodów Sąd Najwyższy kasację oskarżonego – jako nieuzasadnioną – na zasadzie art. 512 k.p.k. oddala.

[Przywołane przepisy: § 5, § 134, § 140, §§ 8, 134, §§ 134, 135 II, §§ 152, 155, 158 u.k., § 32, § 36 patentu o broni, art. 10, art. 49, art. 108, art. 110, art. 295, art. 297, art. 302, art. 306, art. 358, art. 405, art. 412, art. 413, art. 414, art. 416, art. 429, art. 494, art. 498, art. 497, art. 512 k.p.k.]